

Impactul migrației – destabilizare sau progres

Dana PAIU

Doctoranda anului I,

Școala Doctorală a IRIM–

***Annotation.** It is clear that progress in the issue of migrants will not exist, from an arithmetical point of view, the addition of two masses of people with different cultures, with different aspirations, does not give an increased figure, but rather the degradation and on both sides of the medal. Suppose that everything will end with a substitution of values, that there will be a democratic carcass with an underdeveloped filling, and in this way it is clear that civilization will stagnate – much of the time to recover the gaps, but maybe they will never recover them.*

Keywords: migration, foreign policy, international relations, European Union, democracy, human rights.

Cuvinte cheie: migrație, politica externă, relații internaționale, Uniunea Europeană, democrație, drepturile omului.

„Niciodată nu au emigrat atâtea persoane în istoria lumii”.
William Lacy Swing[1].

Valul migrației, care a lovit pe neașteptate Europa de Vest în ultimii ani, a luat prin surprindere nu numai guvernele, ci și pe simplitii cetățeni. Deși pentru politicienii cu experiență aceasta n-ar trebui să fie o noutate. În istoria omenirii cele mai cunoscute migranți au fost vikingii, care au ajuns în America; evreii, care conform Vechiului Testament, au migrat timp de 40 de ani; europenii, care au populat America de Nord, exterminând populația băștinașă; spaniolii și portughezii, care s-au infiltrat în America de Sud; tătaro-mongolii, care a ajuns până la hotarele Europei de Vest și chiar, în centrul Europei; hunii, veniți de dincolo de Volga. De-a lungul istoriei populația globului întotdeauna a fost determinată de anumiți factori social-economici sau climaterici să caute noi locuri și destinații, mai agreabile pentru trai și ademenitoare pentru o posibilă prosperare.

Migrația contemporană reprezintă o provocare iminentă la adresa modelelor de producere și asupra coeziunii sociale, aducând riscuri și suspiciuni la apartenența la o anumită comunitate politică. Dubla cetățenie și chiar migranții legali, dar fără cetățenia țării de destinație, capătă anumite drepturi sociale și chiar politice, datorită nașterii sau rezidenței îndelungate în țările de destinație și fac problematică funcționarea ideii de cetățenie [2, pag. 16]. Această ciocnire dintre băștinași și cei veniți întotdeauna a fost dură, sângeroasă și, de obicei, în dauna băștinașilor.

În opinia noastră ar fi cazul să analizăm câteva motive, care oferă superioritate celor veniți în defavoarea celor sedentari. Omul pornit de-acasă, părăsindu-și locurile de baștină este mânat de dorința de-a ancora cu orice preț în alt spațiu și este ispitit de gândul că noile locuri vor fi mai prielnice pentru viața lui. A doua condiție puternică, care-i motivează pe migranți, este dorința de afirmare față de populația sedentară, fiindcă experiența migrației îi conferă un avantaj psihologic, o experiență acumulată și o dârzenie ascunsă, care poate fi ilustrată printr-o simplă citată – ori îl înving, ori mor, iar faptul că nu se tem de moarte îi fac de neînfrânt. O a treia condiție vine din dorința de-a se simți în noile locuri întocmai ca acasă, adică nevoia de confort spiritual îi face pe migranți să fie solidari, locuind compact, să se transforme într-un zid de nepătruns, impenetrabil psihologic și chiar fizic.

Migrantul vine cu bagajul tradiției, cu experiența de viață de care nu se poate dezice și evident, că primul lucru pe care-l face, dorește să și le impună. De aceea a considera că valul migrației duce doar la ciocnirea a două civilizații este prea simplist, are loc un proces latent de substituție a unei civilizații de către altă civilizație – mai viabilă, mai agresivă, mai necruțătoare. Este poziția în care s-

a pomenit Europa de Vest și care este ghidată de lozincile democratice despre drepturile egale între oameni.

De aici și rezultă lozinca cu care ei se apără – toleranța etnică, toleranța religioasă, și nu țin cont de faptul că migrantul vine nu doar la condiții materiale mai bune, el vine în Europa care este obosită de bunăstare, care și-a uitat religia și nu are nici o credință. Migrantul vine cu o cultură inferioară, dar care îl satisface pe el, fiindcă cerințele lui sub acest aspect sunt minore. Vine ghidat de o religie agresivă, care nu recunoaște toleranța și care imediat ocupă vidul creat de lipsa unei comunități religioase, creștine sau de altă credință. Spre exemplu, la Bruxelles consilierii municipali aleși dintre migranți, au cerut transformarea bisericilor în moschee.

Încă în anul 2005, fostul președinte libian Muammar Gaddafi a amenințat Uniunea Europeană că, dacă nu îi acordă ajutoare financiare, va lăsa imigranții ilegali africani să pătrundă în Europa, iar acest continent va deveni „negru” [3]. Ceea ce de fapt astăzi devine o realitate. Valurile migraționale ating proporții însemnate, ajungând să fie comparate cu niște „fluxuri de neoprit”. În viziunea unor scriitori, cum ar fi italianul Umberto Eco [4]: „Lumea a Treia bate la porțile Europei și va intra, chiar dacă Europa nu este de acord...”. Acesta constată: „Nu există nici o posibilitate de a întrerupe această mare migrare. Pur și simplu, este necesar să ne pregătim să trăim o epocă nouă a istoriei culturii afro-europene”. [4]

O altă declarație din același registru aparține prim-vicepreședintelui Comisiei Europene, Frans Timmermans: „Abordarea europeană cuprinzătoare în materie de migrație are rezultate pozitive. Acest lucru se poate vedea din punerea în aplicare continuă a Declarației Uniunea Europeană-Turcia și din scăderea dramatică a numărului de migranți în situație neregulamentară, care ajung în Grecia. Vedem, de asemenea, progresele înregistrate de autoritățile elene în remedierea deficiențelor din sistemul lor de azil, ceea ce ne-a permis să recomandăm reluarea treptată a transferurilor efectuate către Grecia în temeiul Regulamentului Dublin începând de la 15 martie 2017. Acest lucru va descuraja și mai mult intrarea și deplasările secundare neregulate și reprezintă un pas important pentru revenirea la funcționarea normală a sistemului Dublin și a spațiului Schengen.” [5]

În opinia noastră, fluxul sporit de imigranți ilegali, pe motive economice sau de altă factură, demonstrează incapacitatea unor state-națiune de a-și supraveghea frontierele, iar statele, care și-au asigurat supravegherea sporită asupra frontierelor, nu au fost capabile să oprească fluxul de imigranți. În alt plan, încercarea internațională de a controla și coordona politicile naționale în privința fenomenului migrației demonstrează o necesitate a schimbării statutului de autonomie și suveranitate statală și o necesitate iminentă de a consolida cooperarea transfrontalieră și interstatală în acest domeniu. Mai există un aspect important legat de sfera politicilor economice și culturale. Fenomenul migraționist a demonstrat slăbiciunile mediului politic intern și reacția lui neadecvată la acest fenomen. Se impun în cadrul lui cooperarea între statele capitaliste avansate, redefinirea intereselor politice și acceptarea noilor principii. Ca urmare, fenomenele migrației a creat o nouă paradigmă a relațiilor interstatale și una a politicilor interne ale statelor care fac parte din Uniunea Europeană [6, pag. 365-367].

Problema migrației a arătat slăbiciunile, cu care se confruntă statele-națiune. Autonomia lor capătă un alt cadru, fiind redefinită de impactul migrațiilor legale din trecut și de impactul contemporan al migrației ilegale. Potențialul statelor avansate de a-și controla securitatea frontierelor a devenit practic iluzorie. Cooperarea internațională nu a găsit formule adecvate de a reacționa la noile situații create de criza imigranților. Și în acest context, noțiunile de „cetățenie” și de „identitate națională” sunt puse la îndoială și chiar negate de modelele contemporane ale migrației [7, pag. 371-372].

În această ordine de idei ar fi cazul să schițăm, pentru comparație, portretul unui european și portretul unui migrant, evident, în paradigma lui psihologică. Europeanul este o figură, care cunoaște bunăstarea, care are unul sau doi copii, care este satisfăcut de viață și nu-și imaginează că cineva poate să-i întunece orizontul. El muncește ca să trăiască bine, ca să aibă o bătrânețe asigurată și toate

gândurile lui sunt orientate spre o asigurare materială stabilă și un termen de viață longeviv. Nu-l interesează politica, nu-l interesează religia – viața lui se împarte între distracții efemere și muncă. Idealul lui constat de secole este banul.

Migrantul este o figură opusă europeanului. El este relativ tânăr, activ fiziologic, gata să se reproducă în 8 – 10 copii, are idealul de a atinge bunăstarea materială pe care n-a avut-o în țara de origine și este motivat religios să fie axat pe credință. Nu cunoaște limba țării în care vine, de aceea va prefera să trăiască în același mediu cu alți migranți, formând în țările europene celule active, care în orice moment pot interveni în viața comunității, regiunii sau chiar țării întregi.

Clasificarea migrației se stabilește după următoarele criterii: „Juridic (legală/clandestină), destinație (internă/internațională); scop (muncă/studiu/reîntregire familială); durată (temporară /circulatorie/permanentă); caracter (voluntară/forțată) ș.a. Harta migranților nu este una immanentă, ci într-o perpetuă mișcare [8, pag. 570]. Important să reținem că costurile de întreținere a migranților variază de la stat la stat și se cifrează între 8 și 12 mii de euro pentru un an de ședere. Ca exemplu, costurile se ridică la 1,0% din PIB în Suedia, 0,6% în Danemarca, 0,4% în Germania sau 0,3% în Austria. În alte state precum Republica Cehă, Ungaria, Franța, Spania, Irlanda, Luxemburg și Marea Britanie cheltuielile publice sunt mai reduse, ajungând la mai puțin de 0,1% din PIB. Povara financiară anuală cumulată cu mai mulți ani de ședere devine greu suportabilă, chiar și pentru țările cu economie prosperă, fiindcă aceste costuri reduc din coșul fondului social și populația care contribuie la formarea acestui coș nu beneficiază de diverse servicii. Evident că populația plătitoare de impozite greu se împacă cu gândul că trebuie să întrețină pe cineva străin care nu aduce nici un plus valoare țării sale.

Problema imigranților deschide o problemă gravă legată de integrare și de găsirea unui loc legal de lucru, ca această întreținere să nu împovăreze financiar statele gazdă, dar trebuie să recunoaștem faptul că nivelul de calificare a imigranților este în marea majoritate a cazurilor foarte redus și folosirea lor în calitate de forță de muncă se poate face doar în domeniile care nu solicită un înalt nivel de calificare, iar aceste locuri de muncă, respectiv, sunt prost plătite și retribuțiile cu greu acoperă necesitățile și, respectiv, impozitele și taxele de ședere.

Căutând soluții, Uniunea Europeană intenționa să instituie un sistem de cote centralizat în cazul în care imigranții vor fi mai uniform distribuiți între țări, dar proiectul a întâmpinat o opoziție puternică, deoarece este legat cu cheltuieli financiare considerabile și cu o reacție nu tocmai așteptată a țărilor care trebuie să le distribuie imigranții. S-a ajuns la darea în judecată a unor țări, precum – Polonia, Ungaria, Cehia; altele aflându-se pe pragul de a fi și ele sancționate. Țările îmbătrânite, precum sunt Germania, Franța și altele, au acceptat acest val de migranți, urmărind câteva scopuri: revigorarea genetică a populației, forță de muncă ieftină pentru lucrurile prost plătite, dar în schimb primesc o suită de probleme.

În alt context este curios faptul că experiența migranților stabiliți în țările europene de câteva generații, demonstrează că dincolo de abilitățile de adaptare, ei rămân purtătorii culturii native pe care a moștenit-o și nu se despart de tradițiile originale; aflându-se în permanent în câmpul magnetic al ideologiei musulmane. Întrebarea care și-o pun locuitorii acestor țări, precum și analiștii și sociologii – va însemna venirea acestor oameni începutul unei noi ere calitative în plan social, cultural, genetic sau din contra – va fi un regres evident în planul material, cultural, social, democratic.

Teoria migrației distinge două cercuri – virtuos și vicios. Cercul virtuos interpretează fenomenul de migrație în termeni de echilibru și complementaritate și are o încărcătură pozitivă. Pe când cercul vicios interpretează acest fenomen în termen de conflict și dezechilibru. În felul acesta fenomenul migraționist este ambivalent [8, pag.572]. În acest sens, Frans **Timmermans** a menționat: „Nu putem ieși din această criză decât împreună... De asemenea, trebuie să colaborăm mai bine cu țările terțe pentru a aborda cauzele profunde și a bloca fluxul, precum și pentru a ameliora măsurile de returnare și readmisie.” [9]

Marea majoritate a specialiștilor consideră că Uniunea Europeană este capabilă să absoarbă această cantitate de migranți, fără să perecliteze mersul înainte, spre consolidarea acestei uniuni. Deși

există mulți sceptici, care argumentează imposibilitatea asimilării unei mase atât de mare de migranți, prin faptul că ei nu recunosc valorile europene și le pun mai presus pe ale lor. Problemele din Franța cu paranjaua, problemele din Germania cu agresarea sexuală – demonstrează că acești oameni încă nu conștientizează în ce mediu s-au pomenit. Ei percep doar normele democrației care le permite accesul la niște drepturi, pe care ei nu le-au avut în țările lor, dar greu se împacă cu gândul că aceste valori democratice au fost create de o populație, care locuiește de mii de ani pe aceste locuri.

Analistul politic Dirk Hoerder consideră că: „Migrația are un început și un sfârșit. Mobilitatea permanentă constituie un mod de viață în sine, itinerant, având tot timpul în perspectivă următoarea destinație. Călătoriile sunt vizite temporare într-o cultură diferită, pentru anumite scopuri. Migrația poate fi circulară, aducând persoanele înapoi în locurile lor de origine. Emigrarea constituie o mișcare permanentă intenționată, care uneori poate fi urmată de o reîntoarcere, atunci când condițiile de la destinație devin nesatisfăcătoare” [10, pag. 14].

Uniunea Europeană a adoptat o serie de programe și măsuri urgente orientate spre întărirea legislației și politicilor în domeniul migrației. Au fost incluse în discuție o serie de acțiuni menite de a echilibra spațiul european de libertate în noile condiții, asigurând securitatea și activitatea nestingerită a justiției. Aceste programe stau la baza noilor politici antimigraționiste, oferind factorilor de decizie cadrul legal pentru a formula măsuri concrete și adecvate pentru situațiile în continuă evoluție. Spre regret, multe din aceste prevederi nu cadrează cu situația reală și Europa se pomenește în situația când este depășită de noile realități.

Uniunea Europeană își propune ca scop politic lupta împotriva migrației iregulate, iar aceste scopuri sunt strâns legate de legalizarea fluxurilor migraționiste și integrarea migranților. În acest sens, impactul migrației iregulate se află într-o relație direct proporțională cu problemele interne ale statelor membre UE: economia subterană, piața neagră a muncii; precum și cele externe: relațiile cu țările de origine și de tranzit; cooperarea în domeniul migrației. În felul acesta au fost adoptate măsuri importante în plan extern: managementul frontierelor, cooperarea cu statele terțe, utilizarea ultimelor tehnologii în domeniu, sancționarea transportatorilor ilegali; cât și în plan intern: sancționarea angajatorilor de pe piața neagră a muncii.

În concluzie menționăm că, e greu de spus cine are mai multă dreptate – optimiștii integrării migranților în comunitatea europeană sau pesimiștii? În viziunea noastră este cert un fapt că progres în această problemă nu va exista, din punct de vedere aritmetic adunarea a două mase de oameni cu culturi diferite, cu aspirații diferite nu dă în sumă cifră mărită, ci mai degrabă are loc degradarea și de-o parte și de alta a medaliei. Presupunem că totul se va încheia cu o substituție a valorilor, că va exista o carcasă democratică cu o umplutură subdezvoltată și în felul acesta este clar că civilizația va stagna – o bună parte din timp pentru a recupera decalajele de nivel, dar poate că nu le vor recupera niciodată.

LISTA ADNOTĂRILOR:

1. Conferința de presă a Directorului General al OIM William Lacy Swing <http://www.ziare.com/international/stiri-externe/in-lume-exista-214-milioane-de-imigranti-973861> (vizualizat la 07.12.2017).
2. Anghel R., Horvath (coord.), *Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești*. – Iași: Polirom, 2009.
3. <http://radiochisinau.md/donald-tusk--valul-de-refugiati-este-un-razboi-hibrid-impotriva-europei---27131.html> (vizualizat la 07.12.2017).
4. <https://books.google.md/books?id=DGMRefzL-sUC&pg=PA243&lpg=PA243&dq=Eco+Umberto.+Cinque+scritti+morali.+Bompiani.+Milano,+1998&source=bl&ots=Ln7n7LQA4I&sig=wGONOrXb02hnHIhwcyQu-yKvQk&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwia2d2B3obYAhXRFOwKHc8aBR8Q6AEITzAK#v=onepage&q=Eco%20Umberto.%20Cinque%20scritti%20morali.%20Bompiani.%20Milano%2C%201998&f=false> (vizualizat la 06.12.2017).

5. <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/RO/COM-2016-960-F1-RO-MAIN-PART-1.PDF> (vizualizat la 07.12.2017).
6. David Held, Anthony Mc Grew, David Goldblatt și Jonathan Perraton, *Transformări globale: Politică, economie și cultură*, Ed. Polirom, 2004.
7. Sandu Dumitru, *Spațiul social al tranziției*, Ed. Polirom, Iași, 2005.
8. Dan Dungaciu, *Enciclopedia Relațiilor Internaționale*, vol. I. – București, 2017.
9. Vicepreședintele Comisiei Europene, Frans **Timmermans**, “Discurs În cadrul reuniunii săptămânale a colegiului comisarilor”, Bruxelles, 13 ianuarie 2016.
10. Dirk Hoerder, *Cultures in contact. World migrations in the Second Millenium*, Duke University Press 2002, SUA.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

1. Andreescu Anghel, Andreescu Dan. Efectul migrației asupra securității Europei. RAO, București, 2016.
2. Luminița Dima, *Relații de muncă și industriale în Uniunea Europeană*. – București, 2012.
3. Sandu Dumitru, *Spațiul social al tranziției*, Ed. Polirom, Iași, 2005.
4. Dan Dungaciu, *Enciclopedia Relațiilor Internaționale*, vol. I. – București, 2017.
5. Dirk Hoerder, *Cultures in contact. World migrations in the Second Millenium*, Duke University Press 2002, SUA.
6. Anghel R., Horvath (coord.), *Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești*. – Iași: Polirom, 2009.
7. Orio Giarini, Patrick M.Liedtke, *Dilema ocupării forței de muncă și viitorul muncii*. – București, 2001.
8. Victor Moraru (coord.), *Brain Drain. Cazul Republicii Moldova*. – Chișinău, 2011.
9. Виктор Морару, Валериу Мошняга, Георге Руснак, *Маятник миграции*. – Кишинев, 2012.
10. Руководство по идентификации жертф и потенциальных жертф торговли людьми, № 33. – Кишинев, 2012.
11. <http://www.comunique.ro/2010/02/migratia-umana-si-impactul-ei-asupra.html> (vizualizat la 10.12.2017).
12. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration_en (vizualizat la 12.12.2017)

